

grafi og 12 sider meget givende noter. Som den 18. publikation, der foreligger fra Hedin-ekspeditionen til Mongoliet, danner denne som første bind i afdeling VIII en smuk og tungtvejende begyndelse til det emne, som skal behandles i denne afdeling: *Etnografien.*
J. Prip-Møller.

Viktor von Plessen: Blandt Hovedjægere paa Borneo. En Rejse-dagbog. Oversat af Vilh. Jung. 145 S. (24 × 16 cm). H. Hagerups Forlag. København 1942. Pris: Kr. 9.50.

Viktor von Plessen vil være kendt som Organisator af store Filmsoptagelser i Indonesien og desuden som Indsamler af Dyr til naturhistoriske Museer.

I nærværende Bog giver han en livlig og velfortalt Rejsebeskrivelse fra Borneo med en Række etnografiske Skitser, der synes omhyggeligt opfattede og sympatisk udførte. Rent videnskabeligt indeholder Bogen ikke meget nyt og kan ikke paa langt nær sammenlignes med de store monografiske Arbejder af engelske, tyske og hollandske Forfattere, men de giver i en let tilgængelig Form den ikke alt for krævende Læser et Indtryk af Livet hos enkelte Stammer paa Borneo. De ledsagende Billeder bærer Præg af den professionelle Fotografis Sans for Motivet, men ogsaa paa dette Punkt gælder det, at noget egentligt nyt bringer Bogen næppe. For den danske Læseverden vil den imidlertid kunne virke som en meget oplysende Kommentar til det, der har været Hovedformålet for von Plessens Arbejde, nemlig Tilvejebringelsen af de fortræffelige Filmsoptagelser, som ogsaa her i Landet har vundet stor og fortjent Paaskønnelse.
Niels Nielsen.

Lebensraumfragen europäischer Völker. Udgivet af Prof. Dr. K. H. Ditzel, Prof. Dr. O. Schmieder og Prof. Dr. H. Schmitthener (16 × 23 cm), Bd. I: Europa. 735 S. Talrige Illustrationer, 1 Planche og 1 Kortbilag. Bd. II: Europas koloniale Ergänzungsräume. 571 S. Plancher og mange Tekstillustrationer. Quelle og Meyer, Leipzig, 1941.

I Forordet til første Bind af dette Værk proklameres Udgivelsen af yderligere 3 Bind, nemlig:

Die geographischen Grundlagen der Neuordnung des Fernen Ostens, Gegenwartsprobleme der Neuen Welt, Gegenwartsprobleme des Orients.

Andet Bind har dog faaet ovennævnte Titel, og i Forordet til

dette Bind omtales de 3 nævnte Værker ikke. Tværtimod fremhæves det, at Bind I og II danner en afsluttet Enhed, saa man tør maaske forudsætte, at Udgivelsen af de øvrige Bind er udsat eller opgivet.

Begge Bind indeholder inden for nøje fastlagte Rammer en Række Artikler — ialt et halvt Hundrede — af fremtrædende tyske Geografer. I første Bind findes foruden Indledningen 24 Afhandlinger, der bortset fra Prof. A. Penck's „Die Tragfähigkeit der Erde“ udelukkende omhandler europæiske Livsrumsproblemer. Prof. Credner skriver saaledes om den fenno-skandiske Minedrift, Prof. Wenzel om Danmarks agrarpolitiske Stilling, Prof. Lütgens om Englands Industri, Prof. Tuckermann om Hollands erhvervsgeografiske Tilknytning til Tyskland, Prof. Schmieder om Italien og Nordafrika og Prof. Hassinger om de sydøsteuropæiske Folks Livsrumsproblemer. Fremhæves maa ogsaa Docent Czajka's Artikel om Bidrag til den befolkningsmæssige Nyordning i Europa.

Andet Bind omhandler i alt væsentligt de forskellige Kolonispørgsmaal. Eksempelvis skriver Prof. Reinhard om det tyske Kolonimuseum i Leipzig og dets Betydning for Koloniarbejdet. Prof. Schmitthener skriver om Tyskerne som Kolonifolk, Prof. Klute om det tropiske Afrika og dets Kolonisationsproblemer, Prof. Krebs om Indiens Stilling og Prof. Behrmann om Tyskland og Sydhavet.

Det vil være ganske umuligt paa en beskedent Plads at gennemgaa hver enkelt af disse Artikler. Det maa være tilstrækkeligt her ganske kort at nævne Prof. Hermann Wenzel's Artikel om Danmarks agrarpolitiske Stilling. Han har skrevet en kort, men god og i alt væsentligt velvillig Afhandling om Danmarks Landbrug og i det hele taget Danmarks Erhvervsliv. Herunder omtaler han ogsaa Udviklingen gennem de sidste Menneskealdre. Helt uden Kritik kan den dog ikke passere, men gennemgaaende er det vel Smaaaindvinger. Esbjerg var saaledes i 1876 allerede en driftig Havn og ikke et Par Bondegaarde. Danmark indfører endvidere ikke alt Korn, som anvendes til Menneskeføde, og de citerede Importcifre for 1939 er iøvrigt næsten alle utypiske — for smaa —. Befolkningstætheden paa Sjælland er ikke 71,2 pr. km² og paa Fyen ikke 65,4, ej heller er 42,9 for Nordjylland og 32,4 for Vestjylland korrekt. Porcelænsindustrien importerer Kaolin og kan saaledes ikke fremhæves som en Industri, der i det væsentlige udnytter danske Raastoffer. Desuden maa Odense lige saavel som Aalborg nævnes blandt vore større Provinsbyer. Endelig behøver man ikke at foreholde Danskerne den stærke Fremgang, som Avlen af Frugt og

Grøntsager har vist omkring tyske Byer. Ogsaa i Danmark har saadan Avl nu været i voldsom Vækst allerede i en Aarrække, og danske Erhvervsfolk har allerede længe haft Øjnene aabne for de Muligheder, som her ligger skjult.

Illustrationsmaterialet er i begge Bind fortrinligt; det gælder saavel Fotografier som Kortskitser og Plancher, blot virker det overraskende, at saa forholdsvis faa af Kortene er originale; talrige stammer fra amerikanske geografiske Arbejder.

Johannes Humlum.
